Virgilijus Bračiulis

Tyrimai Kurpių gatvėje

2020 m. lapkričio mėnesį atlikti detalieji tyrimai ir žvalgymai Klaipėdos mieste, Kurpių gatvėje (1 pav.). Tyrimai vykdyti planuojamos įrengti reklaminės kolonos su viešuoju automatiniu tualetu bei jai skirtų buitinių ir vandentiekio tinklų trasų vietose, žvalgymai – elektros tinklų trasos vietoje. Tyrimų vieta yra saugomose Klaipėdos senamiesčio (UK 16075) bei senojo miesto vietos su priemiesčiais (UK 27077) teritorijose. Tyrimai vyko vietoje, kur nuo XVI a. kūrėsi Klaipėdos (Mėmelio) miestas. Ji yra tolimiausiame miesto salos R kampe, kur skyrėsi Dangės vaga ir kur XVI a. buvo pastatytos Šv. Jono ir Šv. Mikalojaus bažnyčios.

1 pav. Tyrimų situacijos planas: 1 – 2020 m. tirtos perkasos; 2 – 2020 m. žvalgyta trasa. V. Bračiulio brėž.

Fig. 1. Situation plan of the investigation: 1 – 2020 trenches; 2 – utility trench monitored in 2020.

Anksčiau vykdant tyrimus artimoje aplinkoje, fiksuotas XVI–XX a. kultūrinis sluoksnis arba permaišyti sluoksniai su to laikotarpio radiniais ir struktūromis. 1980 m. archeologinius tyrimus atliko V. Žulkus (*ATL 1980 ir 1981 metais*, 1982, p. 85–86), 2012–2013 m. R. Nabažaitė (*ATL 2012 metais*, 2013, p. 335–340; *ATL 2013 metais*, 2014, p. 265–274).

Detaliaisiais tyrimais tirtos 4 perkasos. Iki projektinio gylio ištirta 41 m ilgio, 1–1,5 m pločio naujų komunikacijų vieta, iš viso ištirtas apie 49 m^2 plotas. Žvalgymai vykdyti kasant apie 16 m ilgio, 40 cm pločio ir 75–80 cm gylio tranšėją, iš viso žvalgyta 6,4 m^2. Detaliųjų tyrimų metu didesnėje tyrimų ploto dalyje fiksuotas permaišytas gruntas su XVI a. II pusės – XX a. I pusės radiniais. Perkasose 2–4 fragmentiškai aptiktas XIX a. kultūrinis sluoksnis, perkasose 2 ir 3, 1,2–1,5 m gylyje aptiktas archeologinis XVI a. II pusės – XVIII a. sluoksnis. Archeologinis sluoksnis 50–80 cm storio, pagal aptiktus radinius išskiriami du jo horizontai: iki 1,8 m gylio XVIII a. ir nuo 1,8 m iki 2,1 gylio XVI a. II pusės – XVII a.

Didžioji dalis aptiktų struktūrų priskiriamos XVIII a. užstatymui. Perkasoje 2, 1,8–1,85 m gylyje atidengtas grindinys iš skirtingo dydžio akmenų, apie 2 m ilgio apardytos mūri-

2 pav. Mūrinės konstrukcijos fragmentas 1,9 m gylyje perkasoje 2 iš PV. V. Bračiulio nuotr.

Fig. 2. The masonry structure fragment discovered at a depth of 1.9 m in trench 2, as seen from the SW.

nės konstrukcijos fragmentas su akmenų pamato kampine dalimi, įrengta ant trijų tašytų rąstų 1,90 m gylyje (2 pav.), 1,65 m gylyje – 3 stačiakampio profilio tašyti rąstai, pakloti lygiagrečiai. Ties perkasų 2 ir 3 riba 1,6–1,8 m gylyje aptiktas neapdirbtų apvalių medinių rąstelių klojinys (spėjama, kad tai rąsteliais klotas takas) (3 pav.). Perkasoje 3, 1,25–1,3 m gylyje aptikta fachverkinio pastato pamatų konstrukcija - du masyvūs tašyti rąstai, tarp jų akmenys, jungti kalkių skiediniu (4, 5 pav.). Po minėta struktūra įsigilinus giliau, aptiktas kitas pamatas – iš raudonų plytų ir tašytų rąstų (4 pav.). Ši struktūra priskiriama XVII a., jos viršus apie 1,9 m gylyje, apačia – 3 m gylyje. XVII a. II pusės užstatymui priskiriamas perkasoje 1, 1,7–1,75 m gylyje aptiktas buvusio medinio statinio konstrukcijos fragmentas.

4 pav. Dviejų fachverkinių pastatų pamatų 3,1 m gylyje perkasoje 3 ŠV dalies vaizdas iš ŠV. V. Bračiulio nuotr.

Fig. 4. The view from the NW of the NW part of the foundations, discovered at a depth of 3.1 m in trench 3, of two half-timbered buildings.

3 pav. Neapdirbtų rąstelių klojinio fragmentas 1,6–1,65 m gylyje perkasoje 2 ir 1,7–1,8 m gylyje perkasoje 3 iš PV. V. Bračiulio nuotr.

Fig. 3. A fragment, discovered at a depth of 1.6–1.65 m in trench 2 and at a depth of 1.7–1.8 m in trench 3, of an unworked small log revetment, as seen from the SW.

5 pav. Fachverkinio pastato pamatų konstrukcijos fragmentas 1,25–1,3 m gylyje perkasoje 3 iš ŠV. V. Bračiulio nuotr.

Fig. 5. The fragment, discovered at a depth of 1.25–1.3 m in trench 3, of the foundation of a half-timbered building, as seen from the NW.

6 pav. XVI a. II pusės – XVII a. pradžios vario lydinio juostinis žiedas su žmogaus profiliu, įspaustu apskritoje akutėje, rastas XVI a. II pusės – XVIII a. sluoksnyje 1,85 m gylyje perkasoje 3. V. Bračiulio nuotr.

Fig. 6. A second half of the 16th – early 17th-century copper alloy band ring that has a human profile impressed in the round bezel and was found at a depth of 1.85 m, which was in the second half of the 16th–18th-century layer, in trench 3.

Tyrimų metu rasta 130 radinių: XVI a. II puse – XX a. I puse datuojamos buitinės keramikos, stiklo ir geležies dirbinių fragmentų, XVIII a. metalinės žnyplės, švino plombų, smulkių metalinių dirbinių ir XVI a. II puse – XVII a. pradžia datuojamas vario lydinio juostinis žiedas apskrita akute, kurioje įspaustas barzdoto vyro profilis (6 pav.).

Visose perkasose aptikti masyvūs betono pamatai, datuojami XX a. viduriu. Žvalgant tranšėją elektros kabeliui, aptiktas tik technogeninis XX a. II pusės sluoksnis, vertingų radinių nerasta.

The Investigation on Kurpių Street

In 2020, V. Bračiulis conducted an excavation (4 trenches to a planned depth that total roughly 49 m^2) in the NE part of Kurpių street in Klaipėda (Fig. 1), revealing a second half of the 16th–18th-century archaeological layer, a 19th–20th-century cultural layer, and fill as well as mixed soil layers. Structures were also discovered: a foundation fragment from a 17th-century half-timbered building (Fig. 4), a fragment of a second half of the 17th-century wooden structure, a fragment of first half of the 18th-century stone paving, a fragment of an 18th-century masonry structure (Fig. 2), a stone and squared timber foundation (Fig. 5), an unworked small log revetment (Fig. 3), and a mid-20th-century massive concrete foundation. It yielded 130 finds dating to the second half of the 16th – first half of the 20th centuries, among which a copper alloy band ring with a human profile impressed in the round bezel stands out (Fig. 6).

Mantas Daubaras, Viktorija Ziabreva

Dangės skveras

2020 m. kovo–lapkričio mėnesiais buvo atliekami detalieji tyrimai bei žvalgymai Klaipėdos miesto istorinės dalies, vadinamos Naujamiesčiu (UK 22012), Klaipėdos senojo miesto vietos su priemiesčiais (UK 27077) ir Klaipėdos senamiesčio (UK 16075) teritorijų, Dangės skvero nuo Biržos tilto iki būsimo Bastionų gatvės tilto teritorijoje. Iš viso detaliųjų tyrimų metu ištirtas apie 580 m^2 plotas. Atlikus detaliuosius archeologinius tyrimus, Dangės sklype vyko žvalgymai. Žvalgytos lietaus nuotekų, vandentiekio, buitinių nuotekų, elektros ir apšvietimo tinklų tranšėjos, tvarkomų dangų (takai, aikštelės ir kt.) bei krantinės plotai. Iš viso žvalgytas 1037 m^2 lietaus nuotekų, 1110 m^2 vandentiekio, 212 m^2 buitinių nuotekų, 6310 m^2 elektros ir apšvietimo tinklų plotas bei kitų tvarkomų dangų (takų, aikštelių) 13077 m^2 plotas ir 2064 m^2 tvarkomų krantinių plotas (1 pav.).

Miesto dalies, kuri dabar vadinama Naujamiesčiu, vystymosi pradžia laikomas XVI a. Kaip ir daugelis dabartinio Klaipėdos miesto centrinės dalies teritorijų, taip ir dabartinio Dangės skvero teritorijai įtakos turėjo gynybinio miesto, miesto–pilies ir pačios piliavietės vystymasis. Šis laikotarpis truko iki pat XVII a.